הלכה · משנה תורה · ספר קורבנות

משנה תורה, הלכות תמורה

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה תורה, הלכות תמורה

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-תורה-הלכות-תמורה/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 6
פרק ג 7
פרק ד 8

פרק א

א כָּל הַמֵּמִיר לוֹקֶה עַל כָּל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה שֶׁיָּמִיר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) "לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ" וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁכָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁאֵין בָּהּ מַעֲשֶׂה אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ חוּץ מִנִּשְׁבָּע וּמֵמִיר וּמְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם. שִׁלְשָׁה לָאוִין אֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּלָל וְלוֹקִין עֲלֵיהֶן. וְלָמָּה לוֹקִין עַל הַתְּמוּרָה וַהֲרֵי לְאוֹ שֶׁבָּהּ נִתָּק לַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לג) "וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ". מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשֵׂה וּשְׁנֵי לָאוִין. וְעוֹד שֶׁאֵין לְאוֹ שֶׁבָּהּ שָׁוֶה לַעֲשֵׂה. שֶׁהַצִּבּוּר וְהַשֻּׁתָּפִין אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה אִם הֵמִירוּ אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מַזְהִירִין שֶׁלֹּא יָמִירוּ. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר שֶׁהַיָּחִיד שֶׁהֵמִיר הֲרֵי הַתְּמוּרָה קֹדֶשׁ. וַאֲפִלּוּ הֵמִיר בְּשַׁבָּת לוֹקֶה אַרְבָּעִים. וְאֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהֵמִיר. אוֹ מִי שֶׁהֵמִיר בְּקָרְבָּן מִקָּרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר. הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בָּהֶן שֻׁתָּפוּת הֲרֵי זֶה לוֹקֶה וְאֵין הַתְּמוּרָה קֹדֶשׁ:

ב אֶחָד הַמֵּמִיר בְּזָדוֹן אוֹ שֶׁהֵמִיר בִּשְׁגָגָה הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. כֵּיצַד. הַמִּתְכַּוֵּן לוֹמַר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לִי וְאָמַר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת שְׁלָמִים שֶׁיֵּשׁ לִי. הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. אֲבָל אִם דִּמָּה שֶׁמַּתָּר לְהָמִיר וְהֵמִיר אוֹ שֶׁאָמַר אֶכְנַס לְבֵית זֶה וְאָמִיר מִדַּעְתִּי וְנִכְנַס וְשָׁכַח וְהֵמִיר שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְאֵינוֹ לוֹקֶה עָלֶיהָ:

ג אֵין אָדָם מֵמִיר בְּהֶמְתּוֹ בְּקָרְבָּן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְאִם אָמַר בַּעַל הַקָּרְבָּן כָּל הָרוֹצֶה לְהָמִיר בִּבְהֶמְתִּי יָבוֹא וְיָמִיר הֲרֵי זֶה מֵמִיר בָּהּ. הֵמִיר קָרְבָּנוֹ בִּבְהֵמָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ:

ד הַמִּתְכַּפֵּר הוּא שֶׁעוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲבָל לֹא הַמַּקְדִּישׁ. כֵּיצַד. הִקְדִּישׁ בְּהֵמָה שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהּ חֲבֵרוֹ כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁ קָרְבְּנוֹת נָזִיר שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהֶם פְּלוֹנִי הַנָּזִיר. אוֹתוֹ הַנָּזִיר הוּא שֶׁעוֹשֶׂה בָּהֶן תְּמוּרָה אֲבָל לֹא זֶה שֶׁהִקְדִּישׁ לְפִי שֶׁאֵינָן שֶׁלּוֹ:

ה הַיּוֹרֵשׁ מֵמִיר. הִנִּיחַ בְּהֵמָה לִשְׁנֵי בָּנָיו וּמֵת הֲרֵי זוֹ קְרֵבָה וְאֵין מְמִירִין בָּהּ שֶׁהֲרֵי הֵם בָּהּ שֻׁתָּפִין וְהַשֻּׁתָּפִין אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ו אֵין קְדֻשֵּׁי נָכְרִים עוֹשִׂין תְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה אֲבָל מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהַנָּכְרִי שֶׁהֵמִיר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה. הִקְדִּישׁ הַנָּכְרִי בְּהֵמָה שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְהֵמִיר בָּהּ הַנָּכְרִי הֲרֵי זוֹ סְפֵק תְּמוּרָה:

ז אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים אִם הֵמִירוּ עוֹשִׂין תְּמוּרָה:

ח קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים שֶׁהֵמִיר. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה יֵשׁ בּוֹ סָפֵק אִם עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה:

ט אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִין בְּחַטָּאת וּבְאָשָׁם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם שְׁלָהֶם אֵינָן זוֹכִין בָּהֶן מֵחַיִּים שֶׁאֵין לָהֶם בַּבָּשָׂר עַד שֶׁיִּזְרֹק הַדָּם. וְאֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִין בִּבְכוֹר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהוּא זוֹכֶה

בּוֹ מֵחַיִּים אֵינוֹ זוֹכֶה בּוֹ מִתְּחִלָּה שֶׁהֲרֵי תְּחִלָּתוֹ בְּבֵית יִשְׂרָאֵל הוּא. אֲבָל הַבְּעָלִים שֶׁהֵמִירוּ בִּבְכוֹר כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּבֵיתָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהֵמִיר בִּבְכוֹר שֶׁנּוֹלַד לוֹ לֹא בִּבְכוֹר שֶׁלָּקַח מִיִּשְׂרָאֵל הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה:

י אֵילּוּ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲבָל פָּרוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִשֶּׁלּוֹ הוֹאִיל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים מִתְכַּפְּרִין בּוֹ הֲרֵי הֵם בּוֹ כְּשֻׁתָּפִין:

יא הָעוֹפוֹת וְהַמְּנָחוֹת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁלֹּא נֶאֱמַר אֶלָּא (ויקרא כז י) "בְּהֵמָה":

יב קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז לג) "לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ" וְהֲלֹא הַמַּעֲשֵׂר בִּכְלַל כָּל הַקָּדְשִׁים הָיָה וְלָמָּה יָצָא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל מָה מַּעֲשֵׂר קָרֵבִין יְחִיד יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר וְכֵן הַשְּׁתָּפִין מָה מַּעֲשֵׂר קָרֵבִין מִזְבֵּחַ יָצְאוּ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מָה מַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה חֻקִּישׁ לְמַעֲשֵׂר דָּגָן שֶׁאֵין חַיָּבִין בּוֹ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל וְלֹא נָכְרִים יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת נָכְרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יג הַמַּקְדִּישׁ בַּעֲלַת מוּם קָבוּעַ אֵינָהּ עוֹשָׂה תְּמוּרָה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ גּוּפָהּ קִדּוּשׁ גָּמוּר וְאֵינָהּ אֶלָּא קְדֻשַּׁת דָּמִים. אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ בַּעֲלַת מוּם עוֹבֵר אוֹ שֶׁהִקְדִּישׁ תְּמִימָה וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לָהּ מוּם קָבוּעַ הֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה תְּמוּרָה:

יד אֶחָד הַמֵּמִיר תְּמִים בְּבַעַל מוּם אוֹ בַּעַל מוּם בְּתָמִים אוֹ שֶׁהֵמִיר בָּקָר בְּצֹאן אוֹ צֹאן בְּבָקָר. אוֹ כְּבָשִׂים בְּעִזִּים אוֹ עִזִּים בִּכְבָשִׂים אוֹ נְקֵבוֹת בִּזְכָרִים אוֹ זְכָרִים בִּנְקֵבוֹת. אוֹ שֶׁהֵמִיר אֶחָד בְּמֵאָה אוֹ מֵאָה בְּאֶחָד בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בָּזוֹ אַחַר זוֹ. הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְלוֹקֶה כְּמִנְיַן הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֵמִיר:

טו אֵין הַתְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה וְלֹא וְלָד בְּהֵמוֹת הַהֶקְדֵּשׁ עוֹשָׂה תְּמוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) (ויקרא כז לג) "וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ" הוּא וְלֹא וְלָדוֹ וּתְמוּרָתוֹ וְלֹא תְּמוּרַת תְּמוּרָתוֹ. אֲבָל הַמֵּמִיר בִּבְהֵמָה וְחָזַר וְהֵמִיר בָּהּ וְחָזַר וְהֵמִיר אֲפִלּוּ אֶלֶף כֻּלָּן תְּמוּרָה וְלוֹקֶה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

טז אֵין מְמִירִין אֵיבָרִים אוֹ עֻבָּרִים בִּשְׁלֵמִים וְלֹא שְׁלֵמִים בָּהֶן. כֵּיצַד. הָאוֹמֵר רַגְלָהּ שֶׁל בְּהֵמָה זוֹ אוֹ יָדָהּ תַּחַת עוֹלָה זוֹ אוֹ שֶׁאָמַר עֻבַּר בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת עוֹלָה זוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה. וְכֵן הָאוֹמֵר בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת יָדָהּ אוֹ רַגְלָהּ שֶׁל עוֹלָה זוֹ אוֹ שֶׁאָמַר בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת עֻבָּרָהּ שֶׁל חַטָּאת זוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה:

יז הַמֵּמִיר בְּכִלְאַיִם אוֹ בִּטְרֵפָה וְיוֹצֵא דֹּפֶן אוֹ בְּטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס אֵין הַקְּדֻשָּׁה חָלָה עֲלֵיהֶן וַהֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁהֵמִיר בְּגָמָל אוֹ בַּחֲמוֹר לְפִי שֶׁאֵין בְּמִינָן קָרְבָּן וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ לוֹקֶה. מָה בֵּין אֵלּוּ לְבַעַל מוּם. בַּעַל מוּם יֵשׁ בְּמִינָן קָרְבָּן. אֵלּוּ אֵין בְּמִינָם קָרְבָּן:

יח הָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע הֲרֵי הֵם כְּבַעַל מוּם וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן:

יט בְּהֵמָה שֶׁחָצְיָהּ קֹדֶשׁ וְחָצְיָהּ חֹל לֹא עוֹשָׂה תְּמוּרָה וְלֹא נַעֲשֵׂית תְּמוּרָה:

כ כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁדִּינָן שֶׁיְּמוּתוּ אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְכָל חַטָּאת שֶׁדִּינָהּ שֶׁתִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְתִמָּכֵר עוֹשָׂה תְּמוּרָה:

כא הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ אוֹ לְעוֹלָתוֹ אוֹ לַאֲשָׁמוֹ עוֹשָׂה תְּמוּרָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִקְרֵב הוֹאִיל וְיָרְדוּ לִקְדֻשַּׁת דָּמִים וַהֲרֵי הֵם תְּמִימִים יָרְדוּ לִקְדֻשַּׁת הַגּוּף. אֲבָל הַמַּפְרִישׁ שָׂעִיר לְחַטָּאתוֹ וְנִשְׂיא שֶׁהִפְרִישׁ שְׂעִירָה לְחַטָּאתוֹ וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהִפְרִישׁ פָּרָה לְחַטָּאתוֹ. אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁכָּל הַמְשַׁנֶּה בְּחַטָּאוֹת לֹא נִתְקַדְּשָׁה כְּלָל וַאֲפִלּוּ קִדֻּשַּׁת דָּמִים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין:

פרק ב

א הַתְּמוּרָה הוּא שֶׁיֹּאמַר בַּעַל הַקָּרְבָּן עַל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲרֵי זוֹ תַּחַת זוֹ. אוֹ הֲרֵי זוֹ חֻלִּיפַת זוֹ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם אָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת זוֹ אוֹ תַּחַת עוֹלָה זוֹ שֶׁהִיא תְּמוּרָה. וְכֵן אִם אָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת אוֹ תַּחַת עוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְהוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ. אֲבָל אִם אָמַר עַל בְּהֵמַת חֻלִּין הֲרֵי זוֹ תַּחַת עוֹלָה אוֹ הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת לֹא אָמַר כְּלוּם. וְכֵן אִם אָמַר הֲרֵי זוֹ מְחֻלֶּלֶת עַל זוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה:

ב הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת אַחַת חֻלִּין וְאַחַת הֶקְדֵּשׁ שֶׁנָּפַל בָּהּ מוּם. הִנִּיחַ יָדוֹ עַל בְּהֵמַת חֻלִּין וְאָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת זוֹ הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. הִנִּיחַ יָדוֹ עַל בְּהֵמַת הֶקְדֵּשׁ וְאָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת זוֹ תַּחַת חֻלִּיהּ עַל בְּהֵמַת הַחֻלִּין וְאֵין זוֹ תְּמוּרָה אֶלָּא כְּפוֹדֶה בַּעֲלַת מוּם בְּזוֹ הַבְּהֵמָה:

ג הָיוּ לְפָנָיו שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת קְדֻשֵּׁי מִזְבֵּחַ וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם שֶׁהֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת לִפְדְיוֹן וְשָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת תְּמִימוֹת חֻלִּין וְאָמַר הֲרֵי אֵלּוּ תַּחַת אֵלּוּ. הֲרֵי שְׁתַּיִם מִן הַחֻלִּין תַּחַת שְׁתַּיִם הַתְּמִימוֹת תְּמוּרָתָן תְּמוּרָה וְלוֹקֶה עֲלֵיהֶם שְׁתַּיִם. וְהַבְּהֵמָה הַשְּׁלִישִׁית הִיא תַּחַת בַּעֲלַת מוּם שֶׁנִּתְחַלְּלָה עָלֶיהָ וּלְחֻלִּיהּ נִתְכַּוֵּן וְלֹא לְהַמִּיר בָּהּ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו דֶּרֶךְ אִסּוּר וְהִיא הַתְּמוּרָה וְדֶרֶךְ הֶתֵּר וְהוּא הַחִלּוּל חֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ הַהֶתֵּר וְעוֹשֶׂה הָאִסּוּר וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ לוֹקֶה שָׁלֹשׁ מַלְקִיּוֹת. וְכֵן אִם אָמַר עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת אֵלּוּ תַּחַת עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת אֵלּוּ וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא תֵּשַׁע מַלְקִיּוֹת שֶׁהַבְּהֵמָה הָעֲשִׂירִית לְחֻלְּיָהּ נִתְכַּוֵּן וְלֹא לְהָמִיר בָּהּ. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֶחְזֵק זֶה בְּמַלְקִיּוֹת הָרְבֵּה הוֹאִיל וְיֵשׁ שָׁם דֶּרֶךְ הֶתֵּר אֵינוֹ מַנִּיחַ דִּבֵּר הַהֶתֵּר וְעוֹשֶׂה הָאִסּוּר. שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם וּשְׁתֵּי בְּהֵמוֹת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם וְאָמַר הֲרֵי אֵלּוּ תַּחַת אֵלּוּ הֲרֵי הַתְּמִימָה תְּמוּרַת הַתְּמִימָה וְלוֹקֶה אַחַת וּבַעֲלַת הַמּוּם מְחֻלֶּלֶת עַל בַּעֲלַת הַמּוּם שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ הַהֶתֵּר וְעוֹשֶׂה הָאִסּוּר:

ד הָאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וּשְׁלָמִים דְּבָרָיו קַיָּמִים וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בַּחֲצִי דָּמֶיהָ תְּמוּרַת עוֹלָה וּבַחֲצִי דָּמֶיהָ תְּמוּרַת שְׁלָמִים. אָמַר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וּתְמוּרַת שְׁלָמִים אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ מִתְחִלָּה דְּבָרָיו קַיָּמִים וְאִם לֹא נִתְכַּוֵּן בַּתְּחִלָּה אֶלָּא לִתְמוּרַת עוֹלָה וְחָזַר וְאָמַר תְּמוּרַת שְׁלָמִים אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֵין תּוֹפְשִׂין אֶלָּא לָשׁוֹן רִאשׁוֹן וַהֲרֵי הִיא תְּמוּרַת עוֹלָה בִּלְבַד:

פרק ג

א כֵּיצַד דִּין הַתְּמוּרוֹת לְקֻרְבָּן. תְּמוּרַת הָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה וְאִם הָיְתָה תְּמוּרָתָהּ נְקֵבָה אוֹ בַּעֲלַת מוּם תֵּרֶעֶה הַנְּקֵבָה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ עוֹלָה. תְּמוּרַת הַחַטָּאת תָּמוּת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. תְּמוּרַת הָאָשָׁם תֵּרֶעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְיִפָּלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה. תְּמוּרַת הַשְּׁלָמִים כִּשְׁלָמִים לְכָל דָּבָר טְעוּנָה סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק. תְּמוּרַת הַתּוֹדָה כְּתוֹדָה אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. תְּמוּרַת הַפֶּסַח אִם הֵמִיר בָּהּ קֹדֶם חֲצוֹת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אֵין תְּמוּרָתוֹ קְרֻבָה אֶלָּא תֵּרֶעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים וְאִם הֵמִיר בָּהּ אַחַר חֲצוֹת הֲרֵי הַתְּמוּרָה עַצְמָהּ תִּקָּרֵב שְׁלָמִים. תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר אֵינָם קְרֵבִין לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (ויקרא כז כו) "לַה' הוּא". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ הוּא קָרֵב וְאֵין תְּמוּרָתוֹ קְרֻבָה. וְדִין הַמַּעֲשֵׂר בִּבְכוֹר תְּמוּרָתָן תֵּרֶעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְתֵאָכֵל:

ב תְּמוּרַת הַבְּכוֹר לַכֹּהֲנִים וּתְמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר לַבְּעָלִים. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹדִין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּפְסַל בְּהֶן מוּם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ כָּךְ אֵין פּוֹדִים תְּמוּרָתָן:

ג בְּהֵמָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ חֲצָיָהּ עוֹלָה וְחֲצָיָהּ שְׁלָמִים תְּמוּרָתָהּ כְּמוֹתָהּ. וְכֵן כָּל בֶּהֱמַת הֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵינָהּ קְרֵבָה מִפְּנֵי תְּחִלַּת הֶקְדֵּשָׁהּ הֲרֵי תְּמוּרָתָהּ כְּמוֹתָהּ. אָמַר חֲצִי בְּהֵמָה זוֹ תְּמוּרָה וְחֲצָיָהּ עוֹלָה הֲרֵי זוֹ תִּקָּרֵב עוֹלָה. חֲצָיָהּ עוֹלָה וְחֲצָיָהּ מַעֲשֵׂר תִּקָּרֵב עוֹלָה. חֲצָיָהּ תְּמוּרָה וְחֲצָיָהּ מַעֲשֵׂר הֲרֵי זוֹ סָפֵק וְאֵינָהּ קְרֵבָה:

ד הַמַּקְדִּישׁ בַּעֲלַת מוּם עוֹבֵר וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר תְּמִימָה וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד בָּהּ מוּם קָבוּעַ וְנִפְדֵּית וְהֵמִיר בָּהּ אַחַר שֶׁנִּפְדֵּית. הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה וְאֵינָהּ נִפְדֵּית אֶלָּא מַנִּיחָהּ עַד שֶׁתָּמוּת. אֵינָהּ קְרֵבָה מִפְּנֵי שֶׁבָּאָה מִכֹּחַ קְדֻשָּׁה דְּחוּיָה וְאֵינָהּ נִפְדֵּית שֶׁאֵין בְּכֹחַ קְדֻשָּׁתָהּ לִתְפֹּשׂ פִּדְיוֹנָהּ:

ה כָּל הַתְּמוּרוֹת שֶׁהָיוּ בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין מִתְּחִלָּתָן הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ וְאֵינָן יוֹצְאִין לְחֻלִּין לְכָל דָּבָר כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מֻתָּרִין בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה אַחַר פִּדְיוֹנָן. שֶׁהַקְדֻשָּׁה חָלָה בַּתְּמוּרָה עַל בַּעֲלַת מוּם

קְבוּעַ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) "אוֹ רַע בְּטוֹב" וְרַע הָאֲמוּר כָּאן הוּא בַּעַל מוּם וְכַיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקָרְבָּן וְאַף עַל פִּי כֵן כָּתוּב בּוֹ (ויקרא כז י) "יִהְיֶה קֹדֶשׁ":

ו עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּזִבָּחִים וְהֵמִיר בְּאַחַת מִן הַתַּעֲרוֹבוֹת הֲרֵי זֶה מֵבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְאוֹמֵר אִם תְּמוּרַת עוֹלָה הִיא זוֹ הֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ שְׁלָמִים וְאִם תְּמוּרַת שְׁלָמִים הִיא זוֹ הֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ עוֹלָה. וְנִמְצָא הַבְּהֵמָה שֶׁהֵבִיא עִם הַתְּמוּרָה כְּעוֹלָה וּשְׁלָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה. חָזַר וְהֵמִיר בְּאַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זוֹ מֵהֶן הֵמִיר. מֵבִיא זֶבַח אַחֵר מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאוֹמֵר עַל הַתְּמוּרָה הַשְּׁנִיָּה. אִם תְּמוּרַת תְּמוּרָה הִיא זוֹ הֲרֵי זוֹ שֶׁהֵבִיא חֻלִּין. וְאִם תְּמוּרַת עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים הִיא הֲרֵי זֶה שֶׁהֵבִיא עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים. וַהֲרֵי זֶה שֶׁהֵבִיא עִם הַתְּמוּרָה הַשְּׁנִיָּה כְּזֶבַח וּתְמוּרָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ דִּין הַתַּעֲרוֹבוֹת בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין:

ז שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בִּבְכוֹר אוֹ בְּמַעֲשֵׂר וְהֵמִיר בְּאֶחָד מֵהֶן הֲרֵי זֶה לֹא יִקְרַב אֶלָּא יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיִפָּדֶה וְיֵאָכֵל כִּבְכוֹר אוֹ כְּמַעֲשֵׂר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

פרק ד

א כֵּיצַד דִּין וַלְדוֹת הַקֳּדָשִׁים. וְלַד שְׁלָמִים וּוְלַד תְּמוּרַת שְׁלָמִים הֲרֵי אֵלּוּ כִּשְׁלָמִים וְהֵן עַצְמָן כִּשְׁלָמִים לְכָל דָּבָר. וְכֵן וְלַד הַתּוֹדָה וּוְלַד תְּמוּרָתָהּ הֲרֵי אֵלּוּ יִקָּרְבוּ כְּתוֹדָה אֶלָּא שֶׁאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם שֶׁאֵין מְבִיאִין לֶחֶם אֶלָּא עִם הַתּוֹדָה עַצְמָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יב) "עַל זֶבַח הַתּוֹדָה" עָלָיו וְלֹא עַל וַלְדָהּ וְלֹא עַל תְּמוּרָתָהּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּוַּלְדוֹת עַצְמָן אֲבָל וַלְדֵי וַלְדוֹת אֵינָן קְרֵבִין. שֶׁמִּתּוֹךְ מַעֲשָׂיו נִכָּר שֶׁהוּא מַשְׁהֶה אוֹתָן לְגַדֵּל מֵהֶן עֲדָרִים עֲדָרִים וּלְפִיכָךְ קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְלֹא יַקְרִיבֵם:

ב וְלַד הַחַטָּאת יָמוּת וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וְלַד תְּמוּרָתָהּ:

ג הַשּׁוֹחֵט אֶת הַחַטָּאת וּמָצָא בָּהּ בֶּן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הֲרֵי זוֹ נֶאֱכֶלֶת כִּבְשַׂר הַחַטָּאת. שֶׁוַּלְדֵי הַקֳּדָשִׁים בְּמֵעֵי אִמָּן הֵם קְדוֹשִׁים:

ד וְלַד תְּמוּרַת הָאָשָׁם וּוְלַד וַלְדָהּ עַד סוֹף הָעוֹלָם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיִמָּכְרוּ וְיִפָּלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה. וְאִם יָלְדָה זָכָר אַחַר שֶׁהִקְרִיב אֶשְׁמוֹ הַוָּלָד עַצְמוֹ יִקָּרֵב עוֹלָה. הִפְרִישׁ נְקֵבָה לְאָשָׁמוֹ וְיָלְדָה תִּרְעֶה הִיא וּבְנָהּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי שְׁנֵיהֶם אָשָׁמוֹ. וְאִם כְּבָר הִקְרִיב אֶשְׁמוֹ יִפְלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה:

ה וְלַד תְּמוּרַת הָעוֹלָה וּוְלַד וַלְדָהּ עַד סוֹף הָעוֹלָם הֲרֵי אֵלּוּ כְּעוֹלָה וְהֵן עַצְמָן יִקָּרְבוּ עוֹלָה. הִפְרִישׁ נְקֵבָה לְעוֹלָתוֹ וְיָלְדָה אַף עַל פִּי שֶׁיָּלְדָה זָכָר יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. כְּבָר בֵּאַרְנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁאָנוּ אוֹמְרִין יִפְלוּ לִנְדָבָה הוּא שֶׁיִּתֵּן הַמָּעוֹת בַּשּׁוּפָרוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁבֵּאַרְנוּ בִּשְׁקָלִים כַּמָּה הֵם. וּבֵית דִּין מַקְרִיבִין בְּאוֹתָן

הַמָּעוֹת עוֹלוֹת נְדָבָה וְנִסְכֵּיהֶם מִשֶּׁל צִבּוּר וְאֵינָן טְעוּנוֹת סְמִיכָה. אֲבָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר הוּא עַצְמוֹ יִקְרַב עוֹלָה אוֹ יָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. הֲרֵי זוֹ טְעוּנָה סְמִיכָה וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁלּוֹ:

ו וְלַד הַמַּעֲשֵׂר. [וּוְלַד] תְּמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר. וְלַד תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וּוְלָדֵי וַלְדוֹתֵיהֶן עַד סוֹף הָעוֹלָם. הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִקָּרְבוּ אֶלָּא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיֵאָכְלוּ כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר שֶׁנִּפַּל בָּהֶן מוּם. וַלְדוֹת תְּמוּרַת הַבְּכוֹר לְכֹהֵן. וַלְדוֹת מַעֲשֵׂר וּתְמוּרָתוֹ לְבַעֲלָיו:

ז וְלַד תְּמוּרַת הַפֶּסַח כִּתְמוּרַת הַפֶּסַח. אִם הָיְתָה אִמּוֹ קְרֵבָה שְׁלָמִים וְלָדָהּ יִקָּרֵב שְׁלָמִים וְאִם הָיָה דִּינָהּ שֶׁתִּמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים אַף וְלָדָהּ נִמְכָּר וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים. הִפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ וְיָלְדָה. אוֹ שֶׁהִפְרִישָׁהּ מְעֻבֶּרֶת. הֵיא וּוְלָדָהּ יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן פֶּסַח. וְאִם נִשְׁאֲרָה נְקֵבָה זוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח אוֹ שֶׁיָּלְדָה אַחַר הַפֶּסַח. תִּרְעֶה הִיא וּוְלָדָהּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן שְׁלָמִים:

ח וַלְדוֹת הַקֳּדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ דֶּרֶךְ דֹּפֶן. אוֹ שֶׁיָּלְדוּ טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס וְכִלְאַיִם וּטְרֵפָה. הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן קָרְבָּן הָרָאוּי לְהָבִיא בְּדָמֵי וָלָד שֶׁל זוֹ:

ט וְלַד בַּעֲלַת מוּם הֲרֵי הוּא כְּוֻלַּד הַתְּמִימָה לְכָל דָּבָר וְיִקָּרֵב כָּרָאוּי לוֹ:

י קָדָשִׁים שֶׁהִפְּילוּ נֶפֶל אוֹ שִׁלְיָא יִקָּבְרוּ וַהֲרֵי הֵם אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה:

יא הַמְשַׁנֶּה אֶת הַקָּדָשִׁים מִקְּדֻשָּׁה לִקְדֻשָּׁה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (ויקרא כז כו) "לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ" שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנּוּ עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר הַקָּדָשִׁים שֶׁאֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִקְּדֻשָּׁה לִקְדֻשָּׁה אֶחָד קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת. כֵּיצַד. אִם הִקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַהֵיכָל לֹא יַשְׁנֶה לְבֶדֶק הַמִּזְבֵּחַ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאֵין לוֹקִין עַל לָאו זֶה:

יב כֵּיצַד מַעֲרִימִין עַל הַבְּכוֹר לְהַקְדִּישׁוֹ לַמִּזְבֵּחַ הֻקְדַּשׁ אַחֵר. מַקְדִּישׁוֹ בַּבֶּטֶן קֹדֶם שֶׁיִּוָּלֵד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז כו) "אֲשֶׁר יְבֻכַּר לַה'" (ויקרא כז כו) "לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אוֹתוֹ". מִשֶּׁיְּבֻכַּר אִי אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ אֲבָל אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ בַּבֶּטֶן. לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ לוֹמַר מַה שֶּׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁל מַבְכֶּרֶת זוֹ אִם הוּא זָכָר הֲרֵי זוֹ עוֹלָה. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר זִבְחֵי שְׁלָמִים שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְקִיעַ אוֹתוֹ מִקְּדֻשָּׁתוֹ כְּדֵי לֶהָנוֹת בּוֹ. וְאִם אָמַר עִם יְצִיאַת רֹב רֹאשׁוֹ יִהְיֶה עוֹלָה הֲרֵי זֶה בְּכוֹר וְאֵינוֹ עוֹלָה:

יג וְאֵין מַעֲרִימִין עַל בֶּהֱמַת הֶקְדֵּשׁ לְהַקְדִּישׁ עֻבָּרָהּ קָדְשָׁה אַחֶרֶת אֶלָּא הֲרֵי הוּא כְּקָדֶשֶׁת אִמּוֹ. שֶׁוַּלְדוֹת הַקָּדָשִׁים מִמְּעֵי אִמָּם הֵם קְדוֹשִׁים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וַהֲרֵי כָּל עֻבָּר מֵהֶן כְּקָדֶשֶׁת אִמּוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ בַּבֶּטֶן כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה בִּבְכוֹר שֶׁהַבְּכוֹר בִּיצִיאָתוֹ הוּא שֶׁמִּתְקַדֵּשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁכָּל חֻקֵּי הַתּוֹרָה גְּזֵרוֹת הֵם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּסוֹף מְעִילָה. רָאוּי לְהִתְבּוֹנֵן בָּהֶן וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל לִתֵּן לוֹ טַעַם תֵּן לוֹ טַעַם. הֲרֵי אָמְרוּ חֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה הֵבִין רֹב הַטְּעָמִים שֶׁל כָּל חֻקֵּי הַתּוֹרָה. יֵרָאֶה לִי שֶׁזֶּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (ויקרא כז י) (ויקרא

כז ל) "וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ". כָּעִנְיָן שֶׁאָמַר (ויקרא כז טו) "וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עָרְכְּךָ עָלָיו". יָרְדָה תּוֹרָה לְסוֹף מַחֲשֶׁבֶת הָאָדָם וּקְצָת יִצְרוֹ הָרַע. שֶׁטָּבַע שֶׁל אָדָם נוֹטֶה לְהַרְבּוֹת קִנְיָנוֹ וְלָחוּס עַל מָמוֹנוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁנָּדַר וְהִקְדִּישׁ אֶפְשָׁר שֶׁחָזַר בּוֹ וְנִחַם וְיִפְדֶּה בְּפָחוֹת מִשָּׁוְיוֹ אָמְרָה תּוֹרָה אִם פָּדֹה לְעַצְמוֹ יוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְכֵן אִם הִקְדִּישׁ בְּהֵמָה קְדֻשַּׁת הַגּוּף שֶׁמָּא יַחְזֹר בּוֹ וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹתָהּ יַחְלִיפֶנָּה בְּפָחוּתָה מִמֶּנָּה. וְאִם תִּתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְהַחְלִיף הָרַע בְּיָפֶה יַחְלִיף הַיָּפֶה בְּרַע וְיֹאמַר טוֹב הוּא. לְפִיכָךְ סָתַם הַכָּתוּב בְּפָנָיו שֶׁלֹּא יַחְלִיף. וּקְנָסוֹ אִם הֶחֱלִיף וְאָמַר וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ. וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים כְּדֵי לְכֹף אֶת יִצְרוֹ וּלְתַקֵּן דֵּעוֹתָיו. וְרֹב דִּינֵי הַתּוֹרָה אֵינָן אֶלָּא עֵצוֹת מֵרָחוֹק מִגְּדוֹל הָעֵצָה לְתַקֵּן הַדֵּעוֹת וּלְיַשֵּׁר כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (משלי כב כ) "הֲלֹא כְתַבְתִּי לְךָ שְׁלִשִׁים בְּמֹעֲצוֹת וָדָעַת". לְהוֹדִיעֲךָ קְשְׁטְ אִמְרֵי אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת לְשֹׁלְחֶיךָ׃